

INFOKAART ARTIKEL 13

WEL OF GEEN "PARTNERVERKLARING?"

Fictieve verkrijging

In bepaalde gevallen kwalificeert een uitkering uit hoofde van een levensverzekering bij overlijden als een fictieve verkrijging op grond van artikel 13 van de Successiewet 1956, namelijk in die omstandigheden dat de verkrijging kan worden toegerekend aan een onttrekking aan het vermogen van de erflater¹.

Verkrijging buiten de nalatenschap om

Volgens de leer van het zelfstandige recht wordt een dergelijke uitkering verkregen buiten de nalatenschap om, met andere woorden: een erfgenaam die een dergelijke uitkering verkrijgt, verkrijgt die uitkering niet als erfgenaam maar als begunstigde omdat hij als zodanig op die polis vermeld staat.

Staat op een polis dat de begunstigden zijn: "de erfgenamen" dan verkrijgen die erfgenamen wel naar rato van het erfdeel.

Een begunstigde kun je niet aanwijzen per testament, omdat een dergelijke aanwijzing geen "uiterste wil" is.

Reparatie Overkill

Per 1 januari 2010 is artikel 13 SW gewijzigd teneinde de overkillregeling "te repareren".

Voor 1 januari 2010 was namelijk de gehele uitkering belast als fictieve verkrijging, nu wordt alleen dat gedeelte van de uitkering belast dat kan worden toegerekend aan het gedeelte dat door erflater is betaald aan premies.

Kruislings verzekeren en premiesplitsing

Zolang de erflater niets aan de premies heeft betaald, is de uitkering onbelast.

Daarvoor wordt veelal kruislings verzekerd (ofwel: de ene partner betaalt de premies van de overlijdensrisicoverzekering van de ander). Wel is daarbij een vereiste, dat er sprake is van: "privévermogens" (die er zijn bij bijvoorbeeld echtgenoten die zijn gehuwd onder het maken van huwelijkse voorwaarden ofwel samenwoners. Bij echtgenoten die in gemeenschap van goederen zijn gehuwd kan dit niet gelden).

Verpanding of partnerverklaring

Bij de aankoop van een woning wordt tevens vaak een polis van levensverzekering verpand aan de bank, zodat de bank de uitkering kan gebruiken voor de aflossing van de schuld (bij overlijden ofwel bij het verstrijken van een bepaalde periode).

Veelal wijst de bank zichzelf aan als begunstigde voor de uitkering krachtens de polis.

Maar je kunt ook bedingen dat de bank niet de eerste begunstigde is maar dat de partner dit zal zijn.

¹ Bron: Met name: Vakblad Estate-planning, 2010-1/2, Juni 2010

Veelal verlangt de bank dan, in dat geval, wel een zogenaamde "partnerverklaring" (of: "weduwenverklaring") waarin de partner een onherroepelijke volmacht (betalingsopdracht) geeft aan de bank om de uitkering te innen en namens de partner aan te wenden voor de aflossing van de schuld.

Beide systemen werken zeer verschillend uit (met name ook fiscaal).

Indien de bank begunstigde is, komt de uitkering rechtstreeks toe aan de bank ter aflossing van de schuld en dan bestaat de nalatenschap van de overledene uit onder andere een huis vrij van hypotheek.

Als de langstlevende de schuld aflost (middels de partnerverklaring) en de bank dus niet de eerste begunstigde is, dan heeft dit tot gevolg dat de nalatenschap onder meer bestaat uit een huis vrij van hypotheek, terwijl er in de nalatenschap tevens een schuld aan de langstlevende partner/echtgenote zit ter grootte van het gedeelte van de hypothecaire schuld dat hem/haar niet aanging (aangezien de langstlevende betaalde met zijn/haar geld, verkregen uit de polis).

Cijfermatig werkt dit als volgt:

A en B zijn gehuwd in gemeenschap van goederen en hebben twee kinderen.

De eigen woning is waard €300.000,00 en de hypotheek is éénhonderdvijftigduizend euro (€ 150.000,--) groot.

De schuld wordt gedekt door een verzekering op het leven van A.

De overige bezittingen hebben een waarde van dertigduizend euro (€ 30.000,--).

A heeft een testament, waarin hij zijn echtgenote en zijn twee kinderen tot erfgenaam heeft benoemd.

A overlijdt vervolgens.

Polis verpand aan de bank

Als de polis wordt verpand aan de bank en de bank dus eerste begunstigde is, gebeurt het navolgende:

Saldo gemeenschap van goederen: €300.000,00+€30.000,00 is driehonderddertigduizend euro (€ 330.000,--). De hypotheekschuld zit niet in de nalatenschap en is teniet gegaan door de uitkering ad €150.000,00.

De nalatenschap bedraagt de helft van de gemeenschap van goederen, aldus: éénhonderdvijfenzestigduizend euro (€ 165.000,--).

Per erfgenaam: $1/3 \times €165.000,00 =$ vijftigduizend euro (€ 55.000,--).

B verkrijgt op grond van de fictiebepaling van artikel 13 SW nog bovenop de verkrijging: vijfenzeventigduizend euro (€ 75.000,--) (dus geen €150.000,00!(meer))

Deze uitkering is feite gelegen in het feit dat zij is bevrijdt van haar gedeelte van de hypotheekschuld ad vijfenzeventigduizend euro (€ 75.000,--).

Totale belaste verkrijging: $€165.000,00+€75.000,00=€240.000,00^2$.

Partnerverklaring

Bij een partnerverklaring werkt één en ander uit als volgt:

B verkrijgt de polis in het geheel. Deze komt dus niet ten goede aan de erfgenamen tezamen.

Saldo huwelijksgoederengemeenschap: waarde woning: driehonderdduizend euro

(€ 300.000,--) te vermeerderen met de waarde overige goederen: dertigduizend euro

(€ 30.000,--) = driehonderddertigduizend euro (€ 330.000,--) en verminderd met de schuld

² In 2010 heeft een langstlevende echtgenoot een vrijstelling van zeshonderdduizend euro (€ 600.000,--) en een kind een vrijstelling van negentienduizend euro (€ 19.000,--). Het is om die reden verstandig de vrijstelling van de langstlevende goed te benutten!

aan B ad éénhonderdvijftigduizend euro (€ 150.000,--) is: éénhonderdtachtigduizend euro (€ 180.000,--).

De nalatenschap heeft hier dus een schuld aan B. (regresrecht), aangezien B in feite met eigen geld de hypotheek heeft afgelost. De erfgenamen (waaronder B. zelf) hebben dus geen schuld aan de bank maar aan B.

Saldo nalatenschap: éénhonderdtachtigduizend euro (€ 180.000,--) (gedeeld door twee in verband met de gemeenschap van goederen): negentigduizend euro (€ 90.000,--):

Per erfgenaam verkregen: dertigduizend euro (€ 30.000,--).

B verkrijgt weer belast op grond van artikel 13: vijfenzeventigduizend euro (€ 75.000,--) waardoor haar totale erfrechtelijke verkrijging komt op: éénhonderdvijfduizend euro (€ 105.000,--).

Totale belaste verkrijging: éénhonderdvijfduizend euro (€ 105.000,--) + dertigduizend euro (€ 30.000,--) + dertigduizend euro (€ 30.000,--) = éénhonderdvijfzestigduizend euro (€ 165.000,--).

Conclusie

Door gebruik te maken van de partnerverklaring wordt (in dit voorbeeld) in erfrechtelijke/successierechtelijke zin minder verkregen dan bij de verpanding en de situatie dat de bank eerste begunstigde is, hetgeen dus minder aan erfbelasting oplevert.

Dit hoeft echter niet in alle gevallen zo te zijn.

De rol van de notaris

De notaris wordt veelal door de bank gevraagd om tijdens het passeren van een hypotheekakte met de cliënten te bespreken of het wel of niet raadzaam is om een dergelijke partnerverklaring te tekenen.

Dit is geen gemakkelijk opgave, aangezien met veel aspecten rekening dient te worden gehouden.

Deze infokaart kan daarbij enigszins helpen om de problematiek te verduidelijken.

Van belang is uiteraard om in alle gevallen ook het huwelijksgoederensregime van de echtgenoten onder de loep te nemen. Ingeval er bijvoorbeeld huwelijkse voorwaarden zijn en er grote verschillen zijn in het vermogen van de man en de vrouw, dan kan het verstandig zijn om deze huwelijkse voorwaarden te wijzigen in die zin dat wordt gedeeld bij overlijden van een van beiden (lees: degene met het meeste vermogen) alsof er een gemeenschap van goederen zou zijn.

Daarnaast kan ook met behulp van testamenten, los van een eventuele polis, fiscaal veel bespaard worden.

Denk bijvoorbeeld aan hogere of lagere erfdelen, afvullegaten en/of afwaarderingen van de erfdelen van de kinderen, of bijvoorbeeld een renteovereenkomst die erfgenamen na het overlijden van een van de ouders kunnen aangaan, waardoor de erfdelen van de kinderen steeds groter worden, hetgeen kan resulteren in minder belasting bij het tweede overlijden.³

In alle gevallen is het verstandig om te bezien wat de mogelijkheden zijn om zoveel mogelijk belastingbesparing te realiseren.

De notaris kan u daarbij goed van dienst zijn.

Notaris mr A.J.W. Kuiper, 14 juli 2010

³ Zie ook de infokaart omtrent testamenten en afwaarderingen van Notariskantoor Montfoort.